

ERA NOTÍCIA:

Era Lei d'Aran

Eth Conselhèr de Governacion, A. Bassols anoncièc eth passat dimarç 20 d'Octobre era sua intencion de qu' antes d'un mes, se conseguisque eth consens sus era Lei d'Aran entà poder hèr era sua presentacion ath Conselh Executiu, segontes informacion apareishuda en Diari "Segre" tamb data deth 21 d'Octobre.

Eth portaveu representant des fòrces polítics d'ARAN, entreguèc a Bassols eth tèxte redactat pes partits polítics aranesi e que siguec ratificat pes Ajuntaments.

En aquest document, es Ajuntaments e grops polítics d'Aran demanen era formacion d'ua comission de traspassi, molt semblanta ara qu'en sòn moment formèren eth Govern Central e era Generalitat de Catalunya. Era propòsta ei qu'aguesta comission sigue formada per 12 components, 6 pera Val d'Aran e 6 en representacion dera Generalitat de Catalunya.

ARAN reivindique ath tor de vint traspassi entre es que cau destacar: ensenhament, cultura, gestion de bòsqui, ramaderia, agricultura, torisme, sanitat, urbanisme, pompièrs, normalisacion lingüística, eca..., deishant de costat competencies en Justícia e Finances.

Eth Conselhèr Bassols senhalèc qu'en un plaç de 10 o 15 dies, aurà lòc era prumèra reunion conjunta entre es fòrces polítics araneses e eth Govern dera Generalitat entà revisar es punts que son motiu de discussion.

EDITORIAU

Tot arribe

Tot arribe. Es esperances deth pòble aranés de reconeishement des sues peculiaritats istòriques comencèren a prenè-se damb interès a partir dera implantacion dera Constitucion Espanhòla qu'amparaue eth dret ara autonomia. Se reafirmèren damb er Estatut de Catalunya que hège ua referéncia molt especiau ath cas diferenciau aranés e qu'obligau ath Govern dera Generalitat ara implantacion de particularitats administratives ena Val d'Aran.

Era Generalitat vò complir eth sòn mandat estatutari antes dera fin der an en tot constituir er an 1987 en un an istòric entà ARAN.

Es aranesi per miei des sòn representats polítics dan ua mòstra de maduresa en tot tratar aguesta qüestion tan importanta de forma unitària e unànim en nòm des interèsi d'Aran.

Eth resultat en ues condicions parelhes non pòt èster sonque positiu, e d'aquiu enlà calerà implantar un sistèma de pseudo-autonomia aranesa, a on es aspectes diferenciaus aranesi si-guen tenguts coma prioritari.

Calerà impolsar era nòsta lengua e cultura en toti es ahèrs en tot surveilhar era qualitat des servicis.

IMPRESI SENSE ADREÇA

Er Aranés ena C.E.E.

Eth responsable deth Centre de Normalisacion Lingüística dera Val d'Aran, harà arribar ara Comunitat Econòmica Europèa (CEE) un informe en aranés sus es jornades qu'aueren lòc en Grecia, enes que s'estudièc era minoria lingüística Arbëroë d'aqueth país.

En aquestes jornades i participèren representants de dotze comunitats lingüístiques europèes, a mès dera aranesa.

Es contactes tamb aguesti païsi, pòden èster un prumèr pas tà qu'en un futur, un collectiu europèu vengue a realisar un estudi semblant sus er aranés.

COLLABORA TAMB ES TÒNS ESCRITS O ARTICLES EN

TOTI

NOTICIARI ARANÉS

HÈNT LITERATURA ... ERA MAIRAstra

Un còp i auie ua mairastra que no estimaue ara hilha qu'eth sòn òme auie d'un prumèr maridatge.

Un dia qu'eth sòn òme se'n anèc de viatge, un capelhan bodiste de bona fè que viatjaue peth país entrèc laguens der ostau dera dolenta mairastra entà reposà-se.

Laguens deth jardín, era mairastra hège còder quaqu'arren laguens d'ua peròla molt grana.

- Qu'ès a còder aqui ? demanèc eth capelhan.
- Hèsqui còder trues, responec era mairastra.

Eth capelhan no creiguet çò que le responec era mairastra e li didec:

- Hemna, m'as dit que hèges còder trues laguens dera peròla. Me'n vòs aufrir un shinhau ?

- No pas, aquestes trues no son tà minjà-les.
- Mès les voi véir. Ensenhà-me-les !

Eth capelhan lheuèc era tapadera dera peròla e i veiguet ua gojata laguens der aigua que borie.

TADA, Kazuko.: Contes Populars d'un País de Nèu

ESPECTACLE D'UMOR E ARTÍSTIC - MUSICAL

Es propèrs dies 31 d'Octobre e 1 de Noveme, aurà lòc era representacion inicial dera Agrupacion Artística Aranesa, que harà eth sòn debut tamb er espectacle:

GALAS ESPACIALES

Aguest espectacle condarà tamb actuacions plan diuèrses; Escenificacion de legendes e costums araneses, dances deth folklòre aranés, e representacion des òbres de teatre, "Eth terrible secrèt d' Ann. A. Cleta", e "Es somnis de Toni", entre d'autes causes.

Cau remarcar qu'eth guion e eth tèxte der espectacle ei òbra deth Sr. Emilio Palomo Santanach, president dera Agrupacion.

Aguest espectacle d'umor e artístic-musical, garantís a tot eth públic assistent, ua estona de diversion, a on er únic perilh ei morí-se d'arrir.

AUÉ PARLAM DAMB...

GILABERT NARIOO

President deth Cercle d'Agermanament Occitan-Catalan

Gilabert Narioo ei eth President dera Seccion bearnesa der Institut d'Estudis Occitans e deth Cercle d'Agermanament Occitan-Catalan. Dedicue eth sòn temps liure ar estudi dera cultura occitana e subertot ena redaccion d'un diccionari francés-gascon.

- ETH CERCLE D'AGERMANAMENT, QUINA ACTIVITAT DESVOLOPE ?

Eth Cercle d'Agermanament Occitan-Catalan a coma activitat principau instituir lacets entre es occitans e es catalans, e hèr coneisher era realitat catalana as occitans e era realitat occitana as catalans, perque ua causa molt segura ei que i a molts catalans que no coneishen era realitat occitana e taben son molts es occitans que no coneishen era realitat catalana.

Aguest hèt no ei bric estonant perque en Estat francés no se parle jamès de Catalunya quan ena television francesa hèt referéncia a Barcelona, Barcelona ei en Espanha. No parlen jamès dera realitat catalana, e ei per aquerò qu'era nòsta faena ei hèr a coneisher era realitat catalana e sajar d'auançar era presa de consciéncia en Occitània.

- ETH FRANCÉS EI CONCIENT DETH BESONH D'AGERMANAMENT DES DUES LENGÜES ?

-Eth francés occitan non ei conscient, solet en son concients es occitans occitanistes. Es nacionalistes francesi son contra er agermanament perque pensen qu'eth centralisme francés s'acabaríe.

- AN GUAIRES FACILITATS ENTARA PROMOCION DER OCCITAN ?

- Facilitats cap. En 1981 quan eth govèrn cambièc de règim e guanhèren es socialistes, quan Mitterrand passèc a èster eth President dera República, mos auíen hèt fòrça promesas e auíen guanhat pròp d'un 2% des nòsti vòts prò dempús no an hèt absolutaments arren entara promocion dera lengua occitana. Ath contrari, un Ministre de Cultura deth sòn gabinet manifestèc públicaments "qu'ère completaments inútil ensenhar ena escòla çò qu'er Estat francés nomena: les langues regionales".

No vòlen díder, ne parlar jamès, der occitan,

ne d'Occitània. Parlen deth Sud, deth Midi, prò jamès d'Occitània.

- PER PART CATALANA, TRÒBEN AJUDA TAMB AQUEST AGERMANAMENT ?. CONEISH ETH CATALAN ES VÒSTI PROBLEMES, VOS AJUDE, COLLABÒRE ?

-Trobam ua grana ajuda, perque quan es occitans van tà Catalunya tornen tamb un punt de vista diferent. Tròben qu'en Catalunya i a ua cultura específica qu'ei diferenta dera castelhana. Son suspresi, perque quan van tà Barcelona, totes es informacions son en catalan, se parle catalan en carrèr. Tornen tamb un esprit diferent.

Tot çò que s'a hèt entà reviuèr era lengua occitana, s'a hèt tamb modèl catalan. Tot mos a vengut de Catalunya.

Quan es joeni van tà Catalunya, prenen consciéncia dera situacion. Ei en Catalunya a on nèishen es occitanistes.

En definitiua, es catalans mos servissen de modèl, mos dan dinamisme, e mos hèn a préner consciéncia dera nòsta identitat. Ei ua vertadèra ajuda moral.

- CONDEN TAMB SUFICIENTS MÈDIS ECONÒMICS TARA EDICION DE LIBRES E PUBLICACIONS EN OCCITAN ?

- Auem cada an ua petita subvencion deth Conselh Generau deth departament deth Bearn. Ath delà d'aguesta ajuda, no auem arren mès.

Era ajuda econòmica no ei guaire elevada, ja que se metem un exemple, dan 100 tara cultura occitana, e 1000 tara cultura francesa. Mès com dan quaqu'arren, taben pòden díder que hèn quaqu'arren pera cultura occitana.

- ENA ESCÒLA S'ENSENHE OCCITAN ?

-S'ensenhe molt pòc. I a gent qu'ensenhe occitan enes escòles primaries prò no ei obligatòri.

En nòste departament; n'ia 32 departaments occitans, prò solet en de Bearn, existís ua associacion recent montada de Regents Caminaires, ei a díder mestres itinerants que passen pes escòles e ensenhen eth Gascon. Enes Calandretes que corresponen as Escòles Bressol catalanes, taben s'ensenhe en occitan.

Era introduccion der occitan en ensenhament ei ua faena molt difícil. Cau qu'era gent prene consciéncia de que cau conservar era cultura occitana.

INFORMACIONS

ORARIS E LÒCS D'ATENCIÓN ATH PÚBLIC

SECCION DE PRODUCCION E SANITAT ANIMAL

- Servicis entath bestiar.

Deluns:

9 a 14 ores ..... VIELHA
12 a 14 ores ..... SALARDÚ
15,30 a 18 ores ..... VIELHA

Dimarç:

9 a 14 ores ..... VIELHA
15,30 a 18 ores ..... VIELHA

Dimèrcles:

9 a 14 ores ..... VIELHA
12 a 14 ores ..... LES
15,30 a 18 ores ..... VIELHA

Dijaus:

9 a 14 ores ..... VIELHA
15,30 a 18 ores ..... VIELHA

Diuendres

9 a 14 ores ..... VIELHA
15,30 a 18 ores ..... VIELHA

EXTENSION AGRÀRIA

- Informacion e tramèter ajudes.

Deluns e dijaus:

9 a 14 ores ..... VIELHA

SECCION DE MILHORA RURAL

- Informacion e tramèter ajudes.

Deluns e Dijaus:

9 a 14 ores ..... VIELHA

TOTI

NOTICIARI ARANÉS

EDITE:

Centre de Normalisacion
Lingüística dera Val d'Aran.
C/ Sarruclera s/n
Telf. 64 00 92
25530 VIELHA

DIRECTOR:

Jusèp Loïs Sans Socasau.

COLLABOREN:

Josep Mas Mas
Jovita Ané Sanz
Manuela Ané Brito

DIBOISHANT:

Jordi Tremosa

IMPRIMÍS:

Imprenta Vidal
C/Tuñel s/n
25530 VIELHA

DEPÒSIT LEGAL:

L-1328-1987

Es articles o comentaris publicats en noticiari TOTI, sonqu' expresen era opinion des sòns autors.

ETH REMOQUET DERA SETMANA

